

Vrnjačka Banja je najljepši i najstariji banjski kompleks u Srbiji. U periodu od II do IV veka, Rimljani su izgradili lečilište Aquae Orcinae, o čemu svedoči pronađeni rimski izvor prilikom kaptaze vrnjačke tople mineralne vode 1924. i mnoštvo novčića sa likovima rimskih imperatora. Postoje pouzdani podaci da su meštani sela Vrnjci i okoline sredinom XIX veka koristili toplu mineralnu vodu za lečenje.

Prvu hemijsku analizu vrnjačkih mineralnih voda 1835. godine izvršio je baron Žigmund Herder, a formiranjem „Osnovateljnog fundatorskog društva lekovito kisele mineralne vode u Vrnjcima“ 1868. godine, na inicijativu kruševačkog okružnog načelnika Pavla Mutavdžića sa nekolicinom dobrotvora i viđenijih ljudi u Vrnjcima, otpočeo je razvoj moderne Vrnjačke Banje.

Vrnjačka Banja počinje da se razvija u moderno lečilište osamdesetih godina XIX veka, posebno izgradnjom vile generala Jovana Belimarkovića, namesnika kralja Aleksandra Obrenovića. Prvi ugostiteljski objekat „Narodna gostionica“ Koste Petrovića-Rakice, otvoren je 1885. a podizanjem vila i pansiona viđenijih ljudi iz okolnih gradova, uz šetalište duž Vrnjačke reke, Banja počinje da poprima izgled mondenskog mesta. Tome su doprineli i nacrti austrijskog arhitekta Franca Vintera o uređenju Vrnjačkog parka 1893., sa čijom realizacijom je započeo baštovan Johan Januček, koji je podigao prvi staklenik u Banji sa sadnicama koje su kasnije Josif Paris, Johan Seferling i ostali koristili za oplemenjivanje parkovnih površina. Park je znatno proširen kanalisanjem Vrnjačke reke i sadnjom drvoreda. Prvu javnu česmu u Vrnjačkoj Banji izgradio je general Jovan Belimarković 1895., posle izgradnje vodovoda (1892). Pre Prvog svetskog rata u parku su postavljene česme čuvenog arhitekta Momira Korunovića izrađene u tzv. „dinastičkom stilu“. Posle Drugog svetskog rata izgrađen je novi deo parka, (Dečje igralište) u kome je smešten veliki broj skulptura poznatih domaćih i svetskih vajara: Ernsta Neizvesnog, Olge Jančić, Svetomira Arsića Basare, Dragiše Obradovića i dr. Vrnjački park obiluje velikim brojem biljnih vrsta, pa i onih egzotičnih poput sekvoja, omorika, žalosnog javora itd. Godine 2011., u okviru parka podignut je Japanski vrt, projekat koji je finansirala Japanska organizacija za sećanje na svetsku izložbu „Expo 70“. Deo parka je i Galerija „Jezero“, stilski uklopljen prostor u kojem se od 2002. godine izlažu slike lokalnih umetnika. Glavna vrnjačka ulica - Promenada još nosi duh starog vremena kada je Banja bila mondensko mesto, a krasile su je vile, pansioni, brojni hoteli, kafane, gostionice, čevabdžinice, radnje, poslastičarnice, mlekarestari fijakeri i mostovi. Letnjikovac generala Jovana Belimarkovića jedan je od najstarijih i najreprezentativnijih objekata Banje situiran na uzvišenju iznad izvora Topla voda. U XX veku kršten je kao „Zamak kulture“, danas Zavičajni muzej u kojem se sa arheološkom, etnografskom, istorijskom (zbirka graditeljskog nasleđa, zbirkom starih razglednica, fotografija, starih foto negativa na staklu), umetničkom zbirkom (skulpture, slike, grafike) i prirodnjačkom

zbirkom čuva prošlost Vrnjačke Banje.

Mina Kaličanin,
TO Vrnjačka Banja

